

Piotr Kozłunowski

Michał Cieśla, Lech Kolago, Ewa Jomnicka-Żakowska: "Zur Kulturkunde der Länder des deutschen Sprachraumes". PWN, Warszawa 1982, s. 228, dodatkowe ilustracje.

Wprowadzony przed kilku laty do nauczania na kierunkach filologii germańskich naszemu uniwersytetów, wielce kontrowersyjny i szeroko dyskutowany przedmiot "Wiedza o krajach niemieckiego obszaru językowego", którego sfera tematyczna nie została jak dotychczas wystarczająco ograniczona, doczekał się swego podreżnika.

Skrypt dla studentów germanistyki p.t. Zur Kulturkunde der Länder des deutschen Sprachraumes napisany przez zespół autorów /Michał Cieśla, Lech Kolago, Ewa Jomnicka-Żakowska/ jest pierwszą próbą wypełnienia bardzo dotkliwej luki spowodowanej brakiem systematycznie opracowanego podręcznika, który zawierałby niezbędne kompendium wiedzy potrzebnej dla studentów uczących się przedmiotu "Wiedza o krajach niemieckiego obszaru językowego"/Landeskunde des deutschsprachigen Raumes/. Skrypt zredagowany przez Michała Cieśłę ogranicza się jednak wyłącznie do spraw kultury, stąd usprawiedliwiony jest jego tytuł, a mianowicie "Kulturkunde". Jakkolwiek by słowo "Kulturkunde" nie rozumieć, tematyka,

która się pod nim kryje, będzie tylko jednym z wielu elementów przedmiotu "Landeskunde", a zatem omawiane opracowanie nie może być traktowane jako pełny kompendium wiedzy o krajach niemieckiego obszaru językowego. Zresztą nie jest to założeniem samych autorów, twierdzących, iż takie elementy przedmiotu, jak geografia, historia polityczna, polityka, zostały opuszczone, gdyż będą opracowane w specjalnej serii wydawnictwa FWN /s.8/. Ponieważ "Landeskunde" jest przedmiotem na wskroś interdyscyplinarnym, rzeczą zrozumiałą jest, że nawet takie elementy kultury jak folklor lub niemieckie dialekty nie zostały uwzględnione w omawianej pracy, a to ze względu na chęć uniknięcia zbędnego dublowania informacji przekazywanych na zajęciach w poszczegól-
gólnych przedmiotów /np. dialekty w ramach zajęć z językoznawstwa/. Sporną kwestią jest jednak, czy na zajęciach z literatury studenci będą mogli otrzymać dostateczne informacje o folklorze.

W myśli założen autorów skrypt przeznaczony jest dla polskich studentów germanistyki oraz dla tych osób, które uczesztwiczą w różnym kursach językowych. Jego celem ma być poinformowanie ich, możliwie jak najdokładniej, o zasadniczych problemach życia kulturalnego niemieckiego obszaru językowego i zachęcenia do dogłębnego studium nad jego problemami.

Człódkó składa się z przedmowy, wprowadzenia napisanego przez M. Gieslę, w którym autor naszkicował główne aspekty kulturalnego znaczenia niemieckiego obszaru językowego, jedenshu rozdziałów o różnej objętości, spisu literatury i źródeł oraz dodatku zawierającego fotograficzny materiał poglądowy do historii sztuki. Skrypt zredagowano w języku niemieckim, co powiększa jego walory jako dodatkowej pomocy w nauce tego języka i bazy do prowadzenia w nim dyskusji na zajęciach.

Struktura opracowania jest przejrzysta. Ogranicza się ona w obrębie każdego rozdziału do części historycznej jako wprowadzenia do następnej dotyczącej kwestii współczesnych niemieckiego obszaru językowego, do którego należą: Niemiecka Republika Demokratyczna, Republika Federalna Niemiec, niemieckojęzyczna część Szwajcarii,

Berlin Zachodni i Austria.

Rozdział pierwszy /ss.14 - 26/, opracowany przez M.Gieslę, dotyczy kwestii szkolnictwa krajów niemieckojęzycznych, zarówno w aspekcie historycznym, jak i współczesnym. Większą uwagę autor zwrócił na element pierwszy, traktując współczesne kwestie szkolnictwa stróbowo, co niekiedy zacięra ogólny wgląd w strukturę oświaty poszczegól-
krajów, chociaż czynione są tu nieśmiake próby komparatystyki, np. FRD z RFN. Wyczuwa się tu dotkliwy brak środka poglądowego w postaci wykresów poszczególólnych struktur szkolnictwa, zamieszczanych w licznych opracowaniach propagandowych podanych nawet w spisie lektur omawianej pracy¹. Ponieważ system kształcenia w interesujących nas krajach jest niekiedy bardzo odmienny od naszego, zrozumienie jego istoty sprawia studentom niezmiernie kłopoty. Umieszczenie zatem tych wykresów byłoby bardzo wskazane.

Rozdział drugi /ss. 27-35/, opracowany przez tego samego autora, dotyczy szkolnictwa wyższego. Mimo zawartych tu cennych informacji zataczy się w nim różnice pomiędzy działalnością uniwersytetów w FRD z jednej i RFN z drugiej strony. Różnice owe, interesujące dla studentów, dotyczą np. kwestii odmiennych rygorów stawianych studentom w obu krajach. Zbyt daleko posunięta liberalizacja w doborze zajęć i uczestnictwa w nich studentów w RFN mogłaby być doskonałym punktem wyjścia do dyskusji na temat systemów szkolnictwa wyższego.

Rozdział trzeci /ss.36-43/, opracowany również przez M.Gieslę, daje ogólną informację na temat towarzystw oraz akademii naukowych w krajach niemieckojęzycznych. Sporo w nim również danych historycznych.

Rozdział IV poświęcony jest głównym laureatom nagrody Nobla pochodzącym z omawianego obszaru.

Rozdział piąty /ss.44-49/ daje ogólny pogląd na kwestię bibliotek. Autor /M.Gieslę/ zawarł tu nie tylko informacje o samych instytucjach, lecz również dane dotyczące ich szerzej charakterystyki. Dotyczy ona np. "Deutsche Bucherei" w Lipsku.

Rozdział szósty /ss.50-53/ napisany również przez M. Cieślę, traktuje o wydawnictwach w krajach niemieckojęzycznych. Godny uwagi jest tu podział na wydawnictwa publikujące literaturę piękną i naukową, ponadto adresaci tych informacji zajmują się studiami filologicznymi. Głównie jest również podane wydawnictwo specjalizujące się w różnych dziedzinach wiedzy, np. technice. Szkoda tylko, że w odniesieniu do NRD nie podano ich imienia².

Jednym z interesujących rozdziałów napisanych przez M. Cieślę jest rozdział siódmy informujący o muzeach i zbiorach sztuki. Na uwagę zasługują tu przedstawienie Genyzy Instytucji Muzeum i Galerii w sposób zwięzły, lecz czytelny, jak również rekomendacja elementu polskiego na ziemi niemieckiej w postaci "Kraszewski-Haus" w Dreźnie. Niemniej interesująca jest wzmianka o Germanisches Nationalmuseum w Rzymberdze, Gemäldegalerie w Dahlem/Berlin Zachodni/ jak również o obiektach kulturalnych w Australii, np. "Hofburg" i "Weltliche Schatzkammer" z Klejnotami Świętego Cesarstwa Rzymskiego Narodu Niemieckiego.

Rozdział ósmy /ss.64-76/ traktuje o muzyce i teatrze w krajach niemieckiego obszaru językowego. Jakkolwiek autor /M. Cieśla/ w sposób uzasadniony omawia w tym miejscu życie teatralne, to wydaje się, że o muzyce współcześnie można by traktować właśnie w następnym rozdziale, który jest całkowicie poświęcony temu zagadnieniu.

Do najbardziej interesujących części omawianego skryptu należą obszernie rozdziały X i XI, w przeważającej części poświęcone opracowaniu historycznemu muzyki i sztuki /malarstwo, rzeźba, architektura/.

Rozdział dziesiąty zatem, opracowany przez Lecha Kolago /ss.77-128/, podaje w możliwym skrócie historię muzyki niemieckiej, omawiając na końcu jej rozwój w NRD, FRG, Berlinie Zachodnim i Szwajcarii niemieckiej. Autor omawia muzykę w okresie średniowiecza, baroku, klasycyzmu, romantyzmu, neoromantyzmu w I połowie XX wieku oraz II pół. XX wieku, omawiając ten ostatni okres w odpowiednich krajach. Choć nie można było tu uniknąć koniecznych uogólnień, to rozdział ten daje jasny pogląd na historię muzyki i jej współczesność. Na uwagę zasługują

tu fachowe użycie słownictwa. Trzeba jednak zaznaczyć, iż pewne techniki i formy muzyczne wymienione w tym opracowaniu mogą być dla studentów /stykających się z muzyką w tej postaci po raz pierwszy/, niezrozumiałe, co polega na sobie, konieczność ich oddzielnego wyjaśnienia, chociażby w formie krótkich przypisów nie przerywających toku narracji.

Rozdział jedenasty /ss.129-224/, napisany przez Dwę Żomnicką-Żakowską, traktuje o malarstwie, architekturze, rzeźbie itp. Autorka rozporządza swoje rozważania o sztuce od renesansu i manieryzmu poprzez: barok, rokoko, Sturm i Drang, klasycyzm, romantyzm, biedermeier, II pół. XIX w., realizm, impresjonizm, Jugendstil, ekspresjonizm, dadaizm, aż do sztuki XX w., a więc neorealizmu, sztuki proletariackiej, Bauhaus, sztuki w czasach faszyzmu, omawiając następnie rozwój tej dziedziny kultury w poszczególnych krajach. Sztukę autorka dzieli na malarstwo, plastykę, architekturę. Na uwagę zasługują tu dążenie autorki do krótkich charakterystyk poszczególnych stylów, co w istocie sposobu wzbogaca nie tylko język uczącego się, lecz również jego wiedzę ogólną dotyczącą sztuki. Szkoda tylko, że poszczególne style nie zostały zilustrowane konkretnymi przykładami odpowiednich elementów /np. budowli/. Zamieszczone przy końcu zdjęcia, poprzez ukazywanie w całości odpowiednich architektur, dają jedynie ogólne wyobrażenie o poszczególnych stylach.

Reasumując powyższe uwagi należy stwierdzić, że skrypt "Zur Kulturkunde der Länder des deutschen Sprachraumes" może służyć jako wartościowy punkt wyjścia do nauki "Landeskunde", a ściślej, jej części kulturowej. Jest on więc ogólnym zarysem wybranych zagadnień i zjawisk wymagających niestety uzupełnienia dodatkową lekturą, chociażby pozycji podanych na końcu omawianego opracowania, co zresztą jest nawet po myśli autorów wydawnictwa. Ogólnie mówiąc skrypt jest pozycją wartościową i godną zastosowania w dydaktyce.

Przyplisy

1. For.: Taschen über Deutschland, Die Bundesrepublik Deutschland, Das Lexikon-Institut Bertelsmann, Göttersloh 1978, s. 300; Handbuch DDR, VEB Verlag Enzyklopädie Leipzig 1979, s. 491.
2. Мр. Der Fachbuchverlag Leipzig, Der Verlag Die Wirtschaft Berlin Ltd. Patrz. o tym: Handbuch DDR... s. 608.

LUBELSKIE MATERIAŁY NEOFILOLOGICZNE — 1982

Barbara Sadowiak

Aleksej A. Leont'ev, Psycholinguistik und Sprachunterricht,
Kohlhammer Verlag, Stuttgart 1974.

Die Wissenschaft, die sich mit der Organisation des Sprech-
erzeugungsmechanismus befaßt, wird als Psycholinguistik bezeichnet.
Psycholinguistik ist eine international noch relativ junge Wissen-
schaft. Sie erweckt aber in der letzten Zeit immer größeres Inter-
esse. Von außerordentlicher Bedeutung sind ihre Äußerungen Inter-
esse. Für die Glottodidaktik, weil sie besseres Verstehen und Eindringen
in die immer noch ungenügend erforschten Probleme der Aneignung
einer zweiten Sprache ermöglicht.

Mit großem Interesse werden die Werke der sowjetischen Sprech-
psychologen studiert, vor allem die von einem der bedeutendsten Ver-
treter dieser Disziplin in der Sowjetunion, Aleksej A. Leont'ev,
Mitarbeiter am Institut für Sprachwissenschaft der Akademie der
Wissenschaften der UdSSR in Moskau. Auf seine Einsichten stützen
sich Wissenschaftler aus vielen Ländern und schätzen sie im Wert
sehr hoch.

Da diese Werke einem breiten Kreis, darunter den Fremdsprachen-
lehrern, im allgemeinen schwer zugänglich sind, finde ich es zweck-
mäßig, einige Probleme, die A. A. Leont'ev behandelt hat, näher zu
erläutern, damit die Fremdsprachenlehrer bestimmte Schlüsselfragen
für eine optimale Entwicklung des Sprechens im Fremdsprachen-
unterricht ziehen können.

Ich beschränke mich auf das Buch "Psycholinguistik und Sprach-
unterricht", in dem Leont'ev psychologische und linguistische Prob-
leme in Verbindung mit Fragen der Sprachendidaktik zur Diskussion
stellt. Im Mittelpunkt steht das Bemühen, den Prozeß des Sprechens
und Sprachlernens zu erfassen und zu präzisieren. Psycholinguis-